

Sygn. akt I ACa 1058/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Dorota Ochalska - Gola

Sędziowie SA Joanna Walentkiewicz – Witkowska (spr.)

del. SO Krzysztof Wójcik

Protokolant sekretarz sądowy Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. K. (1)**

przeciwko **M. S., Ł. S. (1) i A. P. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych M. S. i Ł. S. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 8 lutego 2016 r. sygn. akt I C 947/14

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 2 sentencji i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania , pozostawiając t emu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1058/16

UZASADNIENIE

Powód Z. K. (1) wniósł w postępowaniu nakazowym o zasądzenie solidarnie od M. S., Ł. S. (1) i A. P. (1) kwoty 4.184.201,87 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. Podniósł, że jest w posiadaniu weksla, wystawionego przez (...) spółkę z o.o. z siedzibą w K. i poręczonego m.in. solidarnie przez pozwanych, jako osoby fizyczne. Weksel został opatrzony klauzulą bez protestu i wystawiony na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. (obecnie po zmianie formy prawnej (...) S.A.), od której powód nabył wszelkie prawa z weksla w drodze indosu.

Sąd Okręgowy Wydział Cywilny w sprawie I Nc 183/13 w dniu 4 listopada 2013r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, uwzględniając żądanie w całości.

Pozwani w zarzutach od nakazu zapłaty wnieśli o uchylenie nakazu i oddalenie powództwa oraz dopuszczenie dowodu z zeznań świadków: W. B. i G. M. na okoliczność uzupełnienia weksla oraz motywów przeniesienia praw z weksla na rzecz Z. K. (1) i warunków indosu, a także daty indosowania weksla. Wnieśli o przesłuchanie pozwanych na okoliczność uzupełnienia weksla, a A. P. (1) także na okoliczność stanu rozliczeń transakcji factoringowych, objętych umową o świadczenie usług factoringu niepełnego z dnia 18.02.2008r. i staniu rozliczeń transakcji factoringowych, dokonanych na podstawie aneksów. Wnieśli też o wydanie zarządzeń, zobowiązujących osoby zarządzające (...) S.A. do złożenia

do akt sprawy dokumentów, uzasadniających uzupełnienie w dniu 31 maja 2011r. weksla na kwotę 4.184.201,87 zł, ewentualnie wyciągu z ksiąg handlowych dla wykazania stanu wymagalnych zobowiązań (...) spółki z o.o. wobec (...) S.A., bądź innych umów, uzasadniających wypełnienie weksla indosowanego na powoda, a w razie trudności- o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego ze specjalnością rachunkowość osób prawnych na okoliczność stanu wymagalnych zobowiązań na dzień 31maja 2011r. na podstawie ksiąg handlowych.

Pozwani zgłosili także zarzut formalny nieważności weksla z uwagi na wątpliwości co do tożsamości adnotacji o poręczeniu oraz adnotacji o indosie z treścią weksla.

W odpowiedzi na zarzuty powód podtrzymał swoje żądania.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 8 lutego 2016 roku Sąd Okręgowy w Płocku

1. uchylił nakaz zapłaty z dnia 4 listopada 2013r., wydany przez Sąd Okręgowy w Płocku w sprawie I Nc 183/13 wobec pozwanej A. P. (1) i postępowanie wobec niej umorzył wskutek cofnięcia pozwu,
2. utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty z dnia 4 listopada 2013r., wydany przez Sąd Okręgowy w Płocku Wydział Cywilny w sprawie I Nc 183/13 wobec pozwanych Ł. S. (1) i M. S.
3. zasądził od Z. K. (1) na rzecz A. P. (1) kwotę 5.000 zł tytułem kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie to zapadło na tle następującego stanu faktycznego:

W dniu 18 lutego 2008r. pomiędzy (...) Spółką z o.o. w W., reprezentowaną przez prezesów: G. M. i W. B., jako faktorem, a (...) Spółką z o.o. w K., reprezentowaną przez prezesa A. P. (1), jako faktorantem, została zawarta umowa o świadczenie usług faktoringu niepełnego. Była to kolejna umowa faktoringu, zawarta między tymi stronami. Wcześniejsze były zawierane w latach 2005-2006 i 2007r. Spółki (...) łączyły także wcześniejsze umowy pożyczek.

Umowa o świadczenie usług faktoringu niepełnego z dnia 18 lutego 2008r. została zabezpieczona m.in. poręczeniem wekslowym na wekslu in blanco, udzielonym przez A. P. (1), Ł. S. (1) i M. S. oraz ustanowieniem hipoteki kaucyjnej na nieruchomości objętej KW (...), której właścicielem był M. S..

Do weksla in blanco została sporządzona deklaracja wekslowa z dnia 18.02.2008r., podpisana przez poręczycieli wekslowych.

Umowa factoringu z dnia 18.02.2008r. była następnie wielokrotnie aneksowana. W aneksach tych zwiększano limit kwot, nabytych przez faktora wierzytelności, ustalano nową prowizję dla faktora i wprowadzano nowe zabezpieczenia (m.in. weksel in blanco z poręczeniem A. P. (1), Ł. S. (1) i M. S., ustanowienie hipoteki kaucyjnej na kolejnych trzech nieruchomościach, stanowiących własność: M. S., M. G. i H. P.).

Łącznie umowę factoringu z dnia 18.02.2008r. zabezpieczały trzy weksle in blanco, wystawione przez (...) Sp. z o.o. w K., a poręczone przez A. P. (1), Ł. S. (1) i M. S..

W imieniu (...) Spółki z o.o. w K. w rozmowach, dotyczących umów factoringu, zawartych z (...) Sp. z o.o., działał W. S.- ojciec Ł. S. (1) i M. S.. W. S. pozostawał w stałym kontakcie z G. M. i W. B.- prezesem i viceprezesem Spółki (...). A. P. (1) uzgadniała wszelkie decyzje, dotyczące Spółki (...) z W. S..

W dniu 19 grudnia 2012r. (...) S.A. (po przekształceniu) skierował do Sądu Okręgowego w Białymstoku VII Wydział Gospodarczy pozew w postępowaniu nakazowym przeciwko (...) Sp. z o.o. w K., wnosząc o zasądzenie kwoty 2.757.309,40 zł. Do pozwu powód załączył weksel in blanco, wystawiony na tę kwotę i wskazał, że jest to niezapłacona należność z tytułu umowy factoringu niepełnego z dnia 18 lutego 2008r. Do weksla załączono deklarację wekslową, wystawioną przez (...) Sp. z o.o.

Sąd Okręgowy w Białymstoku VII Wydział Gospodarczy w dniu 20.12.2012r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawie VII GNc 510/12, w którym zasądził na rzecz (...) S.A. od (...) Sp. z o.o. kwotę 2.757.309,40 zł z ustawowymi odsetkami do dnia 14 grudnia 2012r. i 41.684 zł tytułem kosztów postępowania. Nakaz uprawomocnił się wskutek cofnięcia wniesionych przez (...) sp. z o.o. zarzutów.

Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2013r. w sprawie XIV GU 116/13 Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieście w Łodzi Wydział Gospodarczy ogłosił upadłość Spółki (...).

W dniu 19 grudnia 2012 r. (...) S.A. skierował do Sądu Okręgowego w Białymstoku VII Wydział Gospodarczy kolejny pozew w postępowaniu nakazowym przeciwko (...) Sp. z o.o. w K., wnosząc o zasądzenie kwoty 2.757.309,40 zł. Do pozwu powód załączył weksel in blanco, wystawiony na tę kwotę. Podniesiono, że jest to niezapłacona należność z tytułu umowy factoringu niepełnego z dnia 18 lutego 2008r. Do weksla załączono deklarację wekslową, wystawioną przez (...) Sp. z o.o.

Sąd Okręgowy w Białymstoku VII Wydział Gospodarczy w sprawie VII GNc 323/13 w dniu 08 sierpnia 2013r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, zasądzając od (...) Sp. z o.o. w K. na rzecz (...) Sp. z o.o. w W. kwotę 1.374.225,43 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 06.08.2013r. do dnia zapłaty oraz kwotę 24.395 zł tytułem kosztów procesu. Od nakazu tego pozwany: Spółka z o.o. (...) wniosła zarzuty, informując także o złożeniu wniosku o upadłość obejmującą likwidację spółki.

Postanowieniem z dnia 25 lutego 2014r. Sąd Okręgowy w Białymstoku VII Wydział Gospodarczy zawiesił postępowanie w sprawie VII GC 380/13 na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c.

Po uzyskaniu nakazów zapłaty przeciwko (...) Sp. z o.o. (...) S.A., jako wierzyciel usiłowała porozumieć się w przedmiocie dobrowolnej spłaty zadłużenia, na które nakazy opiewały. Wierzytelności te nie zostały zgłoszone w postępowaniu upadłościowym. A. P. (2), jako prezes spółki Wilec obiecała G. M. i W. B., że w ramach spłaty długu otrzymają oni towar o wartości 2 mln złotych. Na podstawie tej obietnicy (...) S.A. wstrzymał czynności egzekucyjne, które podjął wobec Spółki (...). Wierzyciel nie otrzymał jednak ani obiecanego towaru, ani pieniędzy. Spółka (...) okazała się niewypłacalna.

W sierpniu 2013r. (...) S.A. przedstawił pozwanym: M. S. i Ł. S. (1), jako poręczycielom wekslowym oraz (...) sp. z o.o. w K. projekt porozumienia, dotyczącego warunków spłaty należności, zasądzonych nakazami zapłaty Sądu Okręgowego w Białymstoku, wydanymi w sprawach VII GNc 510/12 i GNc 323/13. Nie doszło do jego podpisania, pozwani odmówili spłaty zadłużenia.

W tej sytuacji (...) S.A. podjął decyzję o indosowaniu weksli na Z. K. (1). Prowadził on działalność gospodarczą w zakresie poszukiwania terenów pod inwestycje. Z. K. (1) zainteresował się nieruchomościami, które stanowiły zabezpieczenie umów factoringu, a były własnością pozwanych. (...) S.A. przedstawiła mu wycenę nieruchomości. Następnie przedstawiono Z. K. nakazy zapłaty, wydane przez Sąd Okręgowy w Białymstoku przeciwko (...) Spółce z o.o., umowę factoringu niepełnego z dnia 18.02.2008r., odpisy z ksiąg wieczystych, na których ustanowiono zabezpieczenie płatności, operaty szacunkowe, weksel in blanco i deklarację wekslową. Spółka (...) powiadomiła Z. K. (1), że spółka (...) nie jest wypłacalna i ogłoszono jej upadłość. Z. K. (1) udał się do kancelarii prawnej w celu zasięgnięcia porady co do ewentualnego nabycia wierzytelności z weksla. Po jej uzyskaniu podpisał ze zbywcą – (...) S.A. dokument pod nazwą Porozumienie do indosu weksla oraz umowę przeniesienia wierzytelności hipotecznych i następnie na jej podstawie dokonał w księgach wieczystych zmiany wpisu w zakresie wierzyciela hipotecznego.

(...) S.A. uzupełniła weksel in blanco na kwotę 4.184.201,87 zł, na którą składała się kwota 2.500.000 zł, jako część prawomocnie zasądzonej należności z nakazu zapłaty, wydanego w sprawie VII GNc 510/12, kwota 274.246,58 zł, jako odsetki ustawowe od tej kwoty liczone od 14.12.2012r. do 17.10.2013r., kwota 1.374.225,43 zł z nakazu zapłaty, wydanego w sprawie VII GNc 323/12 i kwota 25.729,86 zł, jako odsetki ustawowe od tej należności, liczone od dnia 06.08.2013r. do 17.10.2013r. Z. K. (1) nabył prawa z weksla w drodze indosu, z zastrzeżeniem bez obliga.

Sąd Okręgowy przyjął, że stan faktyczny sprawy nie był kwestionowany, a przedmiotem sporu były wyłącznie zagadnienia o charakterze prawnym.

Sąd ten ograniczył postępowanie dowodowe do zarzutów i dowodów, jakie zostały zgłoszone w zarzutach od nakazu zapłaty. Wprawdzie pozwani składali liczne wnioski dowodowe i powoływali nowe twierdzenia i fakty na ich poparcie w toku sprawy, po wniesieniu zarzutów, gdy ustanowili profesjonalnych pełnomocników, ale w ocenie Sądu I instancji nie mogły być one zgłoszone skutecznie, bowiem zestawienie art. 493 § 1 k.p.c. z dyspozycją art. 495 § 3 k.p.c., prowadzi do wniosku, że po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty przedmiotem badania sądu są wyłącznie twierdzenia i dowody przedstawione przez pozwanego w piśmie zawierającym zarzuty. Rozszerzenie zakresu badań sądu o nowe twierdzenia i nowe dowody może nastąpić jedynie wtedy, gdy zostanie stwierdzone, że nie można było tego materiału przedstawić wcześniej lub że potrzeba jego przedstawienia sądowi powstała później. Art. 495 k.p.c. określa granice żądań w postępowaniu toczącym się na skutek prawidłowo wniesionych zarzutów. Przepisy te nie uzasadniają wniosku, że samo wniesienie zarzutów przeciwko wyrokowi, w którym uwzględniono powództwo na podstawie weksla in blanco stanowi podstawę do tego, aby rozpoznawać roszczenie nie w ramach stosunku wynikającego z weksla, ale w ramach stosunku materialnoprawnego, którego wykonanie zostało zabezpieczone wystawieniem weksla in blanco.

W ocenie Sądu pozwani mogli i powinni przedstawić wszelkie własne twierdzenia w zarzutach od nakazu zapłaty. Nie wykazali, że potrzeba powołania dalszych dowodów wynikła później. Znali, jak wykazało postępowanie dowodowe, (a zwłaszcza zeznania świadków) już od 2012r. stan zobowiązań (...) Spółki z o.o. w K., w której pozwany Ł. S. (1) był współnikiem, a A. P. (1)- prezesem. M. S. jest bratem Ł. S. (1). Wszelkie czynności w imieniu spółki (...) podejmował W. S.- ojciec Ł. S. (1) i M. S.. Ł. S. (1) - zdaniem Sądu znany był fakt wydania przeciwko (...) Sp. z o.o. nakazów zapłaty i rodzaju długów, które były objęte kwotami, umieszczonymi na wekslach, będących podstawą wydania tychże nakazów.

Oprócz tego, przed indosowaniem weksla na rzecz powoda, pozwani wzywani byli przez (...) S.A. do zawarcia porozumienia, w którym dodatkowo wyjaśniono Ł. S. (2), A. P. (1) i M. S. istnienie i wysokość należności. Pozwani nie dążyli do ugodowego załatwienia sporu, co zdaniem Sądu I instancji świadczyło o ich nielojalnej postawie wobec wierzyciela.

Sąd I instancji nie podzielił argumentów pozwanych, że skoro podpisali oni weksel in blanco i deklarację wekslową przy zawarciu umowy usług factoringu niepełnego z dnia 18 lutego 2008r, w której w § 3 wskazano górny limit wierzytelności, jakie skupić może faktorant (kwotę nie wyższą niż 3.000.000 zł), to ich odpowiedzialność, jako poręczycieli wekslowych ogranicza się wyłącznie do tej kwoty. Umowa factoringu z dnia 18 lutego 2008r. była wielokrotnie aneksowana i m.in. zmieniano (podwyższano) w tychże aneksach limit skupowanych wierzytelności. Nie ma znaczenia, że pozwani nie podpisywali tych aneksów lub o nich nic nie wiedzieli. Nie musieli ich podpisywać, bo nie byli stronami umowy factoringu. Skoro podpisywała je A. P. (1) bez wiedzy i zgody pozwanych, jako poręczycieli wekslowych, to ewentualne pretensje za ten stan rzeczy pozwani mogą kierować pod adresem samej A. P. (1). Powód nie miał obowiązku ustalania przed dochodzeniem praw z weksla istnienia i zakresu zobowiązania widniejącego na wekslu albo badania czy pozwani chcą odpowiadać za zobowiązania Spółki (...), czy nie i do jakiej ewentualnie kwoty.

W ocenie Sądu treść deklaracji wekslowej nie daje podstaw do uznania, że ograniczała ona kwotowo odpowiedzialność poręczycieli wekslowych. Zgodnie z jej treścią (...) Sp. z o.o. miała prawo wypełnić weksel na kwotę pełnego zadłużenia (...) Sp. z o.o., wynikającego z umowy, wraz z odsetkami i kosztami

Sąd podkreślił, że niezgodność uzupełnienia weksla z porozumieniem wekslowym nie wpływa na byt i treść zobowiązania wekslowego. Dłużnicy wekslowi wskutek uzupełnienia weksla stają się zobowiązani w zakresie wynikającym z weksla, nie zaś z porozumienia wekslowego.

Zdaniem Sądu Okręgowego pozwani niezasadnie podnosili, że powód, nabywając wypełniony weksel, działał ze świadomością pokrzywdzenia dłużników oraz że nie istnieje dług, na który weksel został wypełniony. To dłużnik musi udowodnić, że nabywca miał świadomość możliwości wyrządzenia szkody i co najmniej na to się godził, a nabywca weksla nie ma obowiązku dowiadywania się u dłużnika wekslowego o okolicznościach dotyczących jego zobowiązania,

ani obowiązku kontaktowania się z dłużnikiem w celu uzyskania wiedzy o przysługujących mu zarzutach. Art. 17 prawa wekslowego odcina zarzuty ze stosunków osobistych dłużnika z poprzednimi posiadaczami weksla, tudzież jego wystawcą, względem podmiotu, który dochodzi praw wekslowych. Zarzut, że weksel został wręczony dla zabezpieczenia określonej wierzytelności może być przez wystawcę podnoszony tylko wówczas, gdy weksel nie został puszczony w obieg. Zatem zarzut ten w okolicznościach niniejszej sprawy pozwani mogliby podnosić wyłącznie wobec (...) S.A. Wystawca weksla nie może powoływać się na wypełnienie weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem wobec osób trzecich, które nabyły ten weksel po jego wypełnieniu, tak jak w tej sprawie uczynił Z. K. (1).

Do zastosowania art. 17 ustawy prawo wekslowe nie wystarcza tylko wiedza nabywcy z chwili nabycia weksla o istnieniu zarzutów wobec dłużnika wekslowego, ale niezbędna jest także świadomość działania na szkodę takiego dłużnika. Powód wykazał, że zbadał dokumenty, które wykazywały istnienie wierzytelności, umieszczonej na spornym wekslu i jej wysokość. Powoda, jako nabywcę praw z weksla i przedsiębiorcę interesowała przede wszystkim możliwość zaspokojenia istniejącej wierzytelności z majątku pozwanych, a mianowicie z nieruchomości, których są właścicielami. Powód, zapoznał się z operatem, zanalizował przedstawione przez (...) dokumenty, zasięgnął porady prawnej, a następnie dokonał nabycia praw z weksla. Takie czynności świadczą, zdaniem Sądu Okręgowego, o staranności powoda, a nie o jego rażącym niedbalstwie.

Sąd Okręgowy wskazał, że pozwani Ł. S. (1) i M. S. są poręczycielami wekslowymi, co determinuje ich odpowiedzialność za zobowiązania Spółki (...), objęte wekslem. Te zobowiązania były podstawą wydania przez Sąd Okręgowy w Białymstoku dwóch nakazów zapłaty. Umowę factoringu niepełnego z dnia 18.02. (...) zabezpieczyły trzy weksle i na trzecim wierzyciel umieścił łączne zadłużenie z tytułu należności głównej (częściowo) i odsetek. Pozwani więc mijają się z prawdą twierdząc, że tylko jeden weksel zabezpieczał umowę z dnia 18.02.2008r. Jak zeznali świadkowie i jak wynika z analizy sprawy, weksli było więcej (trzy).

Zakres poręczyciela wekslowego kształtuje się tak samo, jak osoby, za którą poręczył, a samo zobowiązanie poręczyciela jest ważne, chociażby zobowiązanie, za które poręcza było nieważne z jakiegokolwiek przyczyny (za wyjątkiem wady formalnej). W sprawie nie zachodziła konieczność badania opinią biegłego księgowego istnienia długu pozwanych na konkretną datę.

Zdaniem Sądu załączony przez pozwanych do zarzutów dowód zapłaty z dnia 23.05.2011r. nie dowodzi zapłaty zobowiązań, na jakie opiewał sporny weksel. Opis transakcji („za 01/AD/11,12/AD/11, zał.36, za (...)”) jest niejasny, a bezsporne, że (...) Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. łączyły dwie umowy świadczenia usług factoringu niepełnego oraz umowy pożyczek. Nie wiadomo, której umowy i jakiej transakcji dotyczy ta wpłata.

Zarzut pozwanych co do sfalszowania weksla z uwagi na fakt umieszczenia na nim podpisów także innych osób, niż pozwani Sąd uznał za bezpodstawny. Podobnie jak zarzut, że weksel nie został przedstawiony do zapłaty. (prawo wekslowe nie zawiera sankcji utraty roszczenia wskutek zaniechania tej czynności zachowawczej). Zaniechanie czynności, wymienionej w art. 38 prawa wekslowego nie zwalnia wystawcy od zapłaty sumy wekslowej. Nieprzedstawienie weksla do zapłaty we właściwym terminie w stosunku do wystawcy weksla własnego ma taki skutek, że odsetki za zwłokę nie obciążają wystawcy od dnia płatności wskazanego na wekslu.

Zdaniem Sądu Okręgowego zeznania świadków, o przesłuchanie których pozwani wnioskowali w zarzutach od nakazu zapłaty, potwierdziły wersję wydarzeń powoda.

Powyższe argumenty skutkowały uznaniem przez Sąd I instancji, że nakaz zapłaty winien być w całości utrzymany w mocy wobec obu pozwanych.

Wyrok Sądu Okręgowego w zakresie punktu 2 zaskarżyli M. i Ł. S. (1).

M. S. sformułował następujące zarzuty:

1. naruszenia przepisów prawa materialnego t.j.

- art. 17 ustawy prawo wekslowe poprzez nieprawidłowe jego zastosowanie w wyniku zaniechania rozpoznania zarzutów, dotyczących wypełnienia weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym (deklaracją wekslową), w sytuacji gdy wraz z wierzytelnością wekslową, przez indos przeszła na powoda wierzytelność z umowy factoringu niepełnego z 18.02.2008 r., którą weksel in blanco zabezpieczał, w wyniku czego doszło do pominięcia merytorycznych zarzutów M. S., co skutkuje nierozpoznanem przez sąd I instancji istoty sprawy.

2. naruszenia przepisów postępowania:

-a/ art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 10 i art. 32 prawa wekslowego. poprzez ustalenie, że poręczenie wekslowe M. S. obejmowało zobowiązanie do zapłaty wobec (...) Sp. z o.o. kwot wynikających z aneksów do umowy factoringu niepełnego z 18.02.2008 r. w zakresie przekraczającym kwotę 3.000000 zł., określającą górną granicę odpowiedzialności wekslowej wystawcy weksła (...) Sp. z o.o. i poręczycieli według stanu na dzień sporządzenia deklaracji wekslowej, podpisanej przez M. S., w sytuacji gdy nie wyrażał on zgody na poręczenie zobowiązania wystawcy weksła ponad kwotę 3.000.000 zł.

b/ art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie okoliczności nabycia przez powoda wierzytelności wekslowej (indosu weksła) na skutek:

- oddalenia wniosków dowodowych, zmierzających do wykazania okoliczności nabycia przez powoda praw z weksła,

- uchylania podczas składania zeznań przez świadków członków zarządu (...) S.A. oraz podczas zeznań powoda Z. K. pytań dotyczących warunków sprzedaży wierzytelności wekslowej, w tym ceny sprzedaży wierzytelności wekslowej, warunków płatności, a także zapłaty ceny,

- nieuwzględnienia treści projektu porozumienia z sierpnia 2013 r. w części dotyczącej żądania cofnięcia zarzutów od nakazu zapłaty w postępowaniu sądowym przed Sądem Okręgowym w Białymstoku w sprawie o sygn. akt: VII GNc 328/13,

- ustalenia, że M. S. w chwili sporządzenia zarzutów od nakazu zapłaty posiadał wiedzę o tym, jaka była podstawa faktyczna uzupełnienia weksła, załączonego do pozwu oraz jakie było zadłużenie (...) Sp. z o.o. wobec (...) Sp. z o.o. w latach 2012 - 2013 z tytułu realizacji umowy factoringu niepełnego z 18.02.2008 r.,

c/ art. 493 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że zgłoszone w piśmie procesowym M. S. z dnia 15.04.2015 r., w odpowiedzi na pismo procesowe pełnomocnika powoda z dnia 16.02.2015 r. na zarzuty pozwanego M. S. od nakazu zapłaty oraz w późniejszych pismach procesowych twierdzenia i wnioski dowodowe były w okolicznościach sprawy, a zwłaszcza wobec faktów powołanych w pozwie, a także wobec zeznań świadków członków Zarządu (...) S.A. spóźnione,

d/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie istotnych ustaleń faktycznych sprzecznie z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a dotyczących:

- ustalenia, że kwota zobowiązania wekslowego wpisana przez przedstawicieli (...) Sp. z o.o. do weksła znajduje oparcie w należnościach orzeczonych nakazami zapłaty, wydanymi przez Sąd Okręgowym w Białymstoku w sprawach o sygn. akt: VII GNc 510/12 i VII GNc 328/13, w sytuacji gdy weksel został wystawiony 31.05.2011 r., czyli znacznie przed złożeniem pozwów, przy jednoczesnym oddaleniu wniosków dowodowych pozwanego, których celem było wykazanie stanu zobowiązań, wynikających z umowy factoringu niepełnego z 18.02.2008 r. na dzień wystawienia weksła i na dzień płatności sumy wekslowej,

- stanowiska (...) Sp. z o.o. oraz M. S. wobec żądania przez (...) Sp. z o.o. zapłaty należności 1.374.225,43 zł w postępowaniu sądowym przed Sądem Okręgowym w Białymstoku sygn. akt: VII GNc 323/13 w zestawieniu z treścią zarzutów (...) Sp. z o.o. od nakazu zapłaty wniesionych w powołanym postępowaniu sądowym.

e/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ustalenie ilości weksli in blanco zabezpieczających umowę factoringu niepełnego z 18.02.2008 r. na podstawie zeznań świadków członków zarządu (...) S.A. z pominięciem dowodów z dokumentu

t.j. tekstu deklaracji wekslowej z 18.02.2008 r. oraz z § 14 pkt „b” umowy, a także w wyniku oddalenia wniosków dowodowych, zmierzających do ustalenia ilości wystawionych weksli, zabezpieczających umowę factoringu niepełnego, złożonych w pismach procesowych pozwanego.

M. S. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, a w konsekwencji uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych,

ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, w tym również orzeczenie o kosztach postępowania w postępowaniu apelacyjnym.

Z kolei pozwany Ł. S. (1), zaskarżając wyrok w punkcie 2 zarzucił:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

a. art. 10 ustawy prawo wekslowe poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że przedstawione w toku postępowania zarzuty nie wskazują na złą wiarę albo na rażące niedbalstwo posiadacza weksła, a w konsekwencji pozwany nie może podnieść zarzutów ze stosunku podstawowego, w sytuacji, gdy poręczenia osobiste dotyczyły tylko pierwszej umowy podstawowej od 18 lutego 2008 roku do 30 stycznia 2009 roku, a w świetle dowodu nr 6, zawartego w zarzutach od nakazu zapłaty nastąpiła zapłata na rzecz (...) S.A. kwoty 4.200.000 zł, która - jak twierdzi Sąd za powodem - nie znajduje odzwierciedlenia w księgach handlowych;

b. art. 17 ustawy prawo wekslowe przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że powód, jako posiadacz weksła, jest chroniony w ten sposób, że pozwany nie może podnosić względem niego zarzutów, wynikających ze stosunku podstawowego w sytuacji, gdy powód nabył w drodze cesji wierzytelności nazwanej „Umowa przeniesienia wierzytelności hipotecznej” wierzytelność zabezpieczoną wekslem gwarancyjnym tj. wierzytelność wynikającą z umowy o świadczenie usług faktoringu niepełnego z dnia 18.02.2008 roku, zawartej na czas określony do dnia 30 stycznia 2009 roku;

c. art. 79 ust. 2 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art. 513 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie, że hipoteka nie może być przeniesiona bez przeniesienia wierzytelności, którą zabezpiecza, tym samym niewzięcie pod uwagę, że powód zawarł z (...) S.A. umowę przelewu wierzytelności, która w konsekwencji pozwalała pozwanym na podnoszenie zarzutów przysługujących im osobiście przeciwko (...) S.A.

2) zarzut braku tożsamości weksła, który został podpisany przy umowie faktoringu niepełnego z dnia 18 lutego 2008 roku.

3) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy tj.:

a. art. 493 § 1 k.p.c. w zw. z art. 495 § 3 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych składanych przez pozwanego w dalszych pismach procesowych, z uwagi na fakt niezłożenia wszystkich wniosków dowodowych w zarzutach od nakazu zapłaty,

b. art. 217 § 2 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., 278 § 1 k.p.c., art. 493 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości osób prawnych, celem wykazania, że zobowiązania Wilec nie istniały w chwili wypełnienia weksła, a więc wypełnienie weksła nastąpiło w sposób niezgodny z porozumieniem wekslowym, a także przeniesienie weksła gwarancyjnego na indosatariusza, dokonane wyłącznie w celu uzyskania nieuzasadnionej korzyści majątkowej przez powoda i wyrządzenia przez powoda wspólnie z (...) S.A. szkody poręczycielom;

c. art. 217 § 2 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 493 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z dokumentu prywatnego w postaci opinii biegłego rewidenta z dnia 25 stycznia 2016 roku, którego przeprowadzenie pozwoliłoby na ustalenie stanu rozliczeń pomiędzy (...) sp. z o.o., a (...) S.A. a

w konsekwencji na wykazanie braku podstaw do wypełnienia weksła, co wskazywałoby na złą wiarę albo rażące niedbalstwo posiadacza weksła, w sytuacji gdy wniosek ten nie prowadził do opóźnienia postępowania, gdyż był to dokument prywatny, a Sąd I instancji nie uzasadnił, dlaczego wniosek ten został uznany za spóźniony, natomiast zgodnie z protokołem z dnia 8 grudnia 2015 roku był oddalony wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości, zawarty w zarzutach od nakazu zapłaty;

d. art. 217 § 2 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 493 § 1 k.p.c. poprzez:

1. oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka W. S. na okoliczność wypełnienia weksła przez przedstawicieli (...) S.A. na kwotę niezajdującą uzasadnienia w księgach rachunkowych tego podmiotu na dzień 31.05.2011 roku, który to dowód w związku z dokonaniem przez powoda oraz (...) S.A. cesji wierzytelności zmierzał do wykazania, że scedowane roszczenie, zabezpieczone wekslem zostało zaspokojone, a tym samym powództwo winno zostać oddalone;

2. oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka M. Ł. na okoliczność źródła danych o wysokości zadłużenia Wilec sp. z o. o. wobec (...) S.A., na okoliczność pochodzenia weksła wypełnionego w tej sprawie VII GNc 323/13 oraz na okoliczność pochodzenia weksła wypełnionego w tej sprawie, który to dowód w związku z dokonaniem przez powoda oraz (...) S.A. cesji wierzytelności, zmierzał do wykazania, że scedowane roszczenie, zabezpieczone wekslem, zostało zaspokojone, a tym samym powództwo winno zostać oddalone;

3. oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka J. R. na okoliczność pochodzenia weksła wypełnionego w tej sprawie VII GNc 323/13 oraz na okoliczność pochodzenia weksła wypełnionego w tej sprawie, rozmów prowadzonych z przedstawicielami (...) sp. z o. o. na temat rezygnacji z zaskarżenia nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Białymstoku, sygn. akt: VII GNc 323/13 i pochodzenia weksła, na podstawie którego powód dochodzi w niniejszym procesie roszczenia, który to dowód w związku z dokonaniem przez powoda oraz (...) S.A. cesji wierzytelności, zmierzał do wykazania, że scedowane roszczenie, zabezpieczone wekslem, zostało zaspokojone, a tym samym powództwo winno zostać oddalone;

4. oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka A. P. (1) na okoliczność warunków uzupełnienia weksła in blanco, stanu rozliczeń transakcji faktoringowych, objętych umową o świadczenie usług faktoringu niepełnego z dnia 18.02.2008 roku, stanu rozliczeń transakcji faktoringowych dokonanych na podstawie odrębnych porozumień, określonych jako aneksy do powołanej umowy, który to dowód w związku z dokonaniem przez powoda oraz (...) S.A. cesji wierzytelności, zmierzał do wykazania, że scedowane roszczenie, zabezpieczone wekslem zostało zaspokojone, a tym samym powództwo winno zostać oddalone;

5. oddalenie wniosku dowodowego o zażądanie dokumentacji, dotyczącej wzajemnych rozliczeń pomiędzy (...) S.A. a (...) sp. z o. o., których analiza pozwoliłaby na ustalenie, że wypełnienie weksła nastąpiło w sposób niezgodny z porozumieniem wekslowym, a w konsekwencji przeniesienia weksła gwarancyjnego na indosatariusza, dokonane było tylko i wyłącznie w celu uzyskania nieuzasadnionej korzyści majątkowej przez (...) S.A. i wyrządzenia przez (...) S.A. wspólnie z powodem szkody poręczycielom, polegającej na wygzekwowaniu nieistniejącego w chwili uzupełnienia weksła zobowiązania poprzez pozbawienie ich własności nieruchomości;

e. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie podnoszonych przez pozwanych twierdzeń, dotyczących dokonania przez powoda oraz (...) S.A. cesji wierzytelności, wynikających z umowy o świadczenie usług faktoringu niepełnego z dnia 18.02.2008 roku nazwanej „umowa przeniesienia wierzytelności hipotecznej” i nieodniesienie się do nich w uzasadnieniu wyroku z dnia 8.02.2016 roku, czym uniemożliwiono pozwanym odniesienie się do zbadania toku rozumowania Sądu oraz prawidłowości wydanego rozstrzygnięcia.

f. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez sprzeczną z doświadczeniem życiowym oraz zasadami logicznego rozumowania, a tym samym dowolną w miejsce swobodnej, ocenę dowodów polegającą na:

1. bezzasadnym pominięciu, że pozwani udzielili poręczenia na wekslu zabezpieczającym umowę o świadczenie usług faktoringu niepełnego, zawartą na czas określony od 18.2.2008 roku do 30.1.2009 roku, nie podpisywali aneksów, które modyfikowały treść ich pierwotnego zobowiązania, ani w żaden inny sposób nie wyrażali woli wydłużenia okresu udzielenia poręczenia, czy zwiększenia górnej granicy ich osobistej odpowiedzialności za zobowiązania (...) sp. z o. o., podczas gdy powyższe okoliczności wskazywały na to, że poręczenie pozwanych za zobowiązanie spółki powinno być rozliczone na dzień 30 stycznia 2009 roku i w związku z tym nie ponoszą odpowiedzialności za żadne zobowiązania (...) sp. z o. o. powstałe po wyżej wskazanym dniu;

2. bezzasadnym pominięciu wpłaty dokonanej przez (...) sp. z o. o. na rzecz (...) S.A., opisanej jako „za O 1/AD/1 1.12/AD/ 11. zał.36, za (...) I”, podczas gdy z zeznań pozwanych, składanych na podstawie informacji uzyskanych od (...) sp. z o.o., wynikało, że powyższa kwota stanowiła rozliczenie należności pomiędzy obiema spółkami, a zeznający w sprawie świadkowie nie byli w stanie stwierdzić, czego dotyczyła wpłata, tymczasem spółka, dokonując wpłaty opisała ją w precyzyjny sposób, co oznacza, że wskazała za jaki dług dokonuje zapłaty, czego powód, bez wglądu do ksiąg handlowych (...) S.A. nie mógł sprawdzić, a księgi (...) sp. z o.o. są w wyłącznym posiadaniu syndyka;

3. uznaniu, że pozwany Ł. S. (1), jako (...) sp. z o.o. oraz M. S., jako jego brat, posiadali szczegółową wiedzę, co do zobowiązań spółki (...) sp. z o.o., podczas gdy z zeznań pozwanych oraz świadków G. M. i W. B. wynikało, że wszelkie sprawy spółki prowadził W. S., który nie pełnił w spółce żadnej formalnej roli, natomiast działalność pozwanego Ł. S. (1) w spółce ograniczona była jedynie do posiadania przez niego udziałów spółki oraz poręczenia za dług wynikający z umowy zawartej w 2008 roku, przyjęte więc przez Sąd domniemanie o rzekomej wiedzy pozwanych o sprawach spółki było nieuprawnione i nie mogło być wywiedzione ze zgromadzonego materiału dowodowego;

4. bezzasadnym przyjęciu, że pozwani nie dążyli do ugodowego załatwienia sporu, co świadczyć miało o ich nielojalnym postępowaniu wobec wierzyciela, podczas gdy to na wierzycielu - (...) S.A., dochodzącym swoich uprawnień, ciążył obowiązek wykazania istnienia zobowiązania w określonej wysokości, wynikający wprost z art. 6 k.c., tym samym należało przyjąć, że to wierzyciel zachował się nielojalnie wobec pozwanych, nie wykazując aktualnego stanu zadłużenia, a oczekując w zamian uznania przez pozwanych długu, co sugerowało, że (...) S.A., już w tym czasie dążył do przejęcia nieruchomości, należących do pozwanych (wynikało to wprost z przedstawionej pozwanym propozycji ugodowego załatwienia sprawy, w której wierzyciel zobowiązywał się do ograniczenia egzekucji tylko do nieruchomości, stanowiących własność pozwanych M. S. i Ł. S. (1);

5. braku ustalenia wartości zobowiązania, łączącego powoda z (...) S.A., co pozwoliłoby na wykazanie rzeczywistej przyczyny dokonania indosowania weksla na powoda, wyceny wartości zobowiązań spółki (...) sp. z o.o. wobec indosanta, a w konsekwencji pozwoliłoby pozwanym na wykazanie, czy indos nie był czynnością pozorną, mającą na celu tylko i wyłącznie utrudnienie obrony pozwanym przed roszczeniami powoda, a także pokrzywdzenie ich poprzez wyegzekwowanie od nich nieistniejącego w chwili uzupełnienia weksla długu, polegającego na pozbawieniu ich własności nieruchomości, które to działanie podyktowane

było wielokrotnie podkreślanym w zeznaniach świadków G. M. i W. B. „ogromnym żalem” do W. S. - ojca pozwanych;

Apelujący wniósł także o:

1) rozpoznanie postanowień Sądu Okręgowego w Płocku:

a. z dnia 8 grudnia 2015 roku, oddalającego wniosek dowodowy o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego ze specjalnością z zakresu rachunkowości osób prawnych, na okoliczność stanu wymagalnych zobowiązań (...) sp. z o. o. wobec (...) S.A. na dzień 31 maja 2011 roku, na dzień 10 października 2013 roku oraz na dzień zapłaty należności wekslowej tj. na dzień 17 października 2013 roku, wykazanych w księgach handlowych;

b. z dnia 8 grudnia 2015 roku, oddalającego wniosek dowodowy powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka W. S. na okoliczność wypełnienia weksla przez przedstawicieli (...) S.A. na kwotę nieznajdującą uzasadnienia w księgach rachunkowych tego podmiotu na dzień 31.05.2011 roku;

c. z dnia 8 grudnia 2015 roku, oddalającego wniosek dowodowy powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka M. Ł., na okoliczność źródła danych o wysokości zadłużenia (...) sp. z o. o. wobec (...) S.A., na okoliczność pochodzenia weksla wypełnionego w sprawie VII GNc 323/13 oraz na okoliczność pochodzenia weksla wypełnionego w tej sprawie;

d. z dnia 8 grudnia 2015 roku, oddalającego wniosek dowodowy powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka J. R. na okoliczność pochodzenia weksla wypełnionego w sprawie VII GNc 323/13 oraz na okoliczność pochodzenia weksla wypełnionego w tej sprawie, rozmów prowadzonych z przedstawicielami (...) sp. z o. o. na temat rezygnacji z zaskarżenia nakazu zapłaty, wydanego przez Sąd Okręgowy w Białymstoku sygn. akt: VII GNc 323/13 i pochodzenia weksla, na podstawie którego powód dochodzi w niniejszym procesie roszczenia;

e. z dnia 8 grudnia 2015 roku, oddalającego wniosek dowodowy powoda o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. P. (1) na okoliczność warunków uzupełnienia weksla in blanco, stanu rozliczeń transakcji faktoringowych objętych umową o świadczenie usług faktoringu niepełnego z dnia 18.02.2008 roku, stanu rozliczeń transakcji faktoringowych, dokonanych na podstawie odrębnych porozumień, określonych jako aneksy do powołanej umowy;

f. z dnia 8 grudnia 2015 roku, oddalającego wniosek dowodowy o zażądanie dokumentacji dotyczącej wzajemnych rozliczeń pomiędzy (...) S.A., a (...) sp. z o. o. potwierdzających uzupełnienie w dniu 31 maja 2011 roku weksla załączonego przez powoda do pozwu na kwotę w nim wskazaną, a także dokumentacji wskazującej na realizację wzajemnych obowiązków pomiędzy stronami umowy o świadczenie usług faktoringu niepełnego z dnia 18.02.2008 roku.

Apelujący wniósł o zmianę wymienionych wyżej postanowień w przedmiocie odmowy przeprowadzenia dowodów i ich dopuszczenie, przeprowadzenie zawnioskowanych dowodów przez sąd II instancji oraz zobowiązanie (...) S.A. do przedłożenia dokumentacji jak powyżej;

W konkluzji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez:

a. uchylenie w całości nakazu zapłaty i oddalenie powództwa,

b. zmianę rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów za postępowanie w pierwszej instancji poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Ł. S. (1) kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I instancję według norm przepisanych,

a nadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Ł. S. (1) kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych;

Sąd Apelacyjny odmiennie ustalił:

Pozew w sprawie VII GNc 323/13 Sądu Okręgowego w Białymstoku obejmował żądanie zasądzenia kwoty 1.374.225,43 złote.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanych okazała się zasadna i skutkowałą uchyleniem zaskarżonego orzeczenia na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. oraz powierzeniem Sądowi Okręgowemu rozstrzygnięcia o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym (art. 108 § 2 k.p.c.).

Obaj pozwani zasadnie zarzucili Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisów procedury, skutkujące nadmiernym rygoryzmem w ocenie zgłoszonych przez nich wniosków dowodowych i w konsekwencji niezasadne ich oddalenie, co z

kolei skutkowało uwzględnieniem powództwa przy ustaleniu okoliczności faktycznych z pominięciem ich elementów, istotnych dla podjęcia stanowczego rozstrzygnięcia.

Jak trafnie wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lipca 2016 r. w sprawie I ACa 400/16 nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji:

- 1) rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem sprawy;
- 2) zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania;
- 3) pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę;
- 4) rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej i prawnej niż zgłoszona w pozwie;
- 5) nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych, czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda.

Przez nierozpoznanie istoty sprawy - jak przyjmuje się w orzecznictwie - należy przede wszystkim rozumieć niezbadanie podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia. Do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi również w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji dokonał oceny prawnej roszczenia bez oparcia jej na właściwie ustalonej podstawie faktycznej i w sprawie zachodzi potrzeba poczynienia po raz pierwszy niezbędnych ustaleń faktycznych. Skorzystanie w takim wypadku z możliwości uzupełnienia postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji godziłoby w zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego, zagwarantowaną w art. 176 Konstytucji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2017 r. V CZ 92/16 oraz powołane tam wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, nie publ., z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ., z dnia 20 lipca 2006 r., V CSK 140/06, nie publ., z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, nie publ., z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, nie publ. i z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 274/11, nie publ. oraz postanowienia z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, nie publ., z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, nie publ., z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ., z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68, z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, nie publ., z dnia 13 listopada 2014 r., V CZ 73/14, nie publ., z dnia 20 lutego 2015 r., V CZ 119/14, nie publ. i z dnia 26 marca 2015 r., V CZ 7/15, nie publ.). Taka właśnie sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy uznał za spóźnione wnioski dowodowe niezawarte w zarzutach od nakazu zapłaty. Odwołał się przy tym do treści art. 493 § 1 k.p.c. w zw. z art. 495 § 3 k.p.c. Tymczasem przepis art. 495 § 3 k.p.c. został uchylony z dniem 3 maja 2012 roku, a przepis art. 493 § 1 zmodyfikowany na mocy ustawy z dnia 16 września 2011 roku, zmieniającej kodeks postępowania cywilnego. Na marginesie należy wskazać, że uchylony przepis art. 495 § 3 k.p.c. dawał podstawy do uwzględnienia wniosków zgłoszonych już po wniesieniu zarzutów, jeżeli potrzeba ich powołania wynikła później, co w rozpatrywanej sprawie niewątpliwie nastąpiło.

W wyniku nowelizacji art. 493 § 1 i art. 495 § 3 k.p.c., dokonanej ustawą dnia 16 września 2011 r. zrezygnowano z regulacji, przewidującej prekluzję w odniesieniu do powoływania nowych zarzutów, okoliczności faktycznych i dowodów na ich poparcie. Zarzuty przeciwko żądaniu pozwu mogą być powoływane w toku postępowania po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty na takich samych zasadach, jak w postępowaniu rozpoznawczym. Ograniczenie w powoływaniu nowych twierdzeń i dowodów odnosi się do obu stron. Obowiązek zgłoszenia przez pozwanego twierdzeń i zarzutów w chwili wniesienia zarzutów został ukształtowany podobnie jak obowiązek pozwanego przy złożeniu odpowiedzi na pozew.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2016 r. w sprawie VI ACa 648/15, do którego odwołuje się Sąd w rozpoznawanej sprawie, Sąd Apelacyjny w Warszawie przyjął, że przepis art. 493 § 1 k.p.c. w aktualnie obowiązującym brzmieniu przewiduje obowiązek przedstawienia jedynie zarzutów,

które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór. Wniesienie zarzutów od nakazu zapłaty traktowane jest przez ustawę jako moment wdania się w spór, z konsekwencjami przewidzianymi w art. 25 § 2 k.p.c., w art. 202 k.p.c., w art. 1105 § 3 k.p.c., w art. 1165 § 1 k.p.c. Zrezygnowano z regulacji przewidującej prekluzję w odniesieniu do powoływania nowych zarzutów, okoliczności faktycznych i dowodów na ich poparcie. Zarzuty przeciwko żądaniu pozwu mogą być więc powoływane w toku postępowania po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty na takich samych zasadach, jak w postępowaniu rozpoznawczym.

W toku analizowanego postępowania Sąd Okręgowy wziął pod uwagę nowe okoliczności faktyczne przytoczone przez powoda w odpowiedzi na zarzuty od nakazu zapłaty, w tym kwestię zawarcia umowy faktoringu, aneksów do niej, porozumienia do indosu weksla oraz umowy przeniesienia wierzytelności hipotecznej z dnia 10 października 2013 roku wraz z wpisem powoda jako wierzyciela hipotecznego w miejsce (...) S.A., natomiast oddalił wnioski pozwanych zgłoszone w odpowiedzi na nie i odnoszące się do podniesionych przez powoda kwestii.

Dodatkowo zarzuty M. S. odnosiły się do wszystkich istotnych aspektów sprawy, natomiast późniejsze wnioski dowodowe obejmowały okoliczności zawarte w odpowiedzi na zarzuty. Cofnięcie pozwu wobec A. P. (1) uniemożliwiło jej przesłuchanie w charakterze strony, pozwanym pozostało więc zgłoszenie wniosku o jej przesłuchanie w charakterze świadka, a teza postawiona dla jej przesłuchania obejmowała także stan rozliczeń transakcji factoringowych. Zarzuty obejmowały wnioski o przedstawienie przez (...) S.A. wyciągu z ksiąg rachunkowych, związanych z realizacją umowy o świadczenie usług faktoringu, ewentualnie dopuszczenie dowodu z opinii biegłego księgowego celem zbadania stanu wymagalnych zobowiązań Spółki (...) wobec (...) S.A. na dzień 31 maja 2011 roku

Dopiero z odpowiedzi na zarzuty wynikało, że (...) S.A. zawarł Porozumienie do indosu weksla oraz umowę przeniesienia wierzytelności hipotecznych. Sąd pominął twierdzenia pozwanych i związane z tą kwestią wnioski, a w rozważaniach prawnych nie zanalizował znaczenia umowy przeniesienia wierzytelności hipotecznej pod kątem możliwości podnoszenia zarzutów ze stosunku podstawowego. Wobec przyjętej koncepcji dowodzenia i oceny prawa materialnego Sąd meriti uznał je za zbędne.

Wobec tego zasadne okazały się zarzuty naruszenia art. 493 § 1 w zw. z art. 495 § 3 k.p.c. Apelujący trafnie wskazują także na naruszenie przepisów art. 217 § 2 i 3 w zw. z art. 227 k.p.c. w związku z oddaleniem wniosków dowodowych, zmierzających do ustalenia stanu salda pomiędzy Wilec sp z o.o., a (...) S.A. w szczególności zeznań świadków A. P. (1) i W. S. oraz wniosku o przedłożenie ksiąg handlowych. Sąd Okręgowy niezasadnie uznał, że wnioski te są spóźnione, a nadto, że nie są istotne dla rozstrzygnięcia, a to wobec przyjęcia zakazu badania zarzutów ze stosunku podstawowego.

Sąd Okręgowy pominął jednak w swych rozważaniach znaczenie umowy przeniesienia wierzytelności hipotecznej, czyniąc kategorię rozważań zakazującą badania zarzutów ze stosunku podstawowego, a to wobec indosowania weksla na powoda. Tymczasem treść umowy przeniesienia wierzytelności hipotecznej, o której pozwani dowiedzieli się po złożeniu odpowiedzi na zarzuty, taką kategorię ocenę zmienia. Sąd I instancji nie wyjaśnił jednak, z jakich powodów uznał ten dokument za pozbawiony znaczenia i nie rozważył możliwości odwołania się do uprawnień płynących z art. 513 § 1 k.c. W tym zakresie apelujący Ł. S. (1) zasadnie zarzuca naruszenie przepisu art. 328§ 2 k.p.c. Dokument ten winien być poddany ocenie także z uwagi na konieczność zbadania zachowania powoda pod kątem zarzucanego mu działania na szkodę apelujących.

W tym miejscu od razu wypada się odnieść do związanego z tą kwestią zarzutu naruszenia art. 79 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece(t. j. DZ.U. z 2016 poz. 790). Jak stanowi ten przepis hipoteka nie może być przeniesiona bez wierzytelności, którą zabezpiecza i jest jednym z przejawów akcesoryjności hipoteki, która jest prawem funkcjonalnie związanym z oznaczoną wierzytelnością. Przeniesienie hipoteki bez wierzytelności oznaczałoby zerwanie tej więzi i dlatego zostało w art. 79 ust. 2 wyraźnie wyłączone. Kwestia ta nie została poddana analizie Sądu Okręgowego, a ma ona zasadnicze znaczenie dla oceny możliwości badania stosunku podstawowego, podniesionej już w zarzutach od nakazu zapłaty, a wynikającej z art. 17 prawa wekslowego.

Apelacja pozwanego Ł. S. (1) trafnie podniosła naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez ocenę materiału dowodowego w sposób nie odpowiadający wymogom powołanego przepisu. Sąd pominął dowód świadczący o wpłacie kwoty 4.200.000 złotych, przyjmując że opis tytułu wpłaty jest niejasny i nie wiadomo jakiej transakcji czy umowy wpłaty dotyczy. Pozwani wskazywali zaś na spłatę należności wobec (...) S.A., dochodzonej pozwem. Istotnie opis tej wpłaty jest bardzo enigmatyczny, ale wobec zarzutów pozwanych należało wyjaśnić na poczet czego ta należność została zaliczona oraz co oznaczał opis zawarty na przelewie. Przesłuchani świadkowie tej kwestii nie byli w stanie wyjaśnić, a Sąd arbitralnie przyjął, że wpłata nie ma żadnego znaczenia dla stanu rozliczeń między (...) sp. z o.o. i (...) S.A. Wniosek o zbadanie ksiąg handlowych Spółki (...) nie był w tych okolicznościach pozbawiony sensu. Powodowi okoliczności wykonania tej operacji finansowej istotnie mogły nie być znane, ale miały istotne znaczenie dla zakresu odpowiedzialności pozwanych. Jeśli Spółkę (...) łączyło wiele stosunków zobowiązaniowych to wpłata mogła dotyczyć innych niż badane zobowiązań, ale mogło być też tak jak twierdzą pozwani, czyli że dotyczyła spłaty zobowiązania Spółki (...) wobec (...), badanej w rozpatrywanej sprawie. Kwestia ta wymagała gruntownego zbadania.

Sąd Okręgowy przyjął, że umowę faktoringu z dnia 18 lutego 2008 roku zabezpieczyły 3 weksle. Pozwani twierdzili, że dla zabezpieczenia wierzytelności z tej umowy podpisywali tylko jeden weksel. Potwierdza to deklaracja wekslowa. Z umowy faktoringu niepełnego, załączonej do odpowiedzi na zarzuty wynika, że zabezpieczeniem wykonania umowy był m. .in. weksel własny in blanco Spółki (...) i poręczenie na wekslu in blanco przez A. P. (1) i pozwanych, a także ustanowienie hipoteki - początkowo na jednej nieruchomości. Z treści umowy nie wynika, że zostały wystawione trzy weksle. Natomiast w aktach sprawy znajdują się dokumenty świadczące o tym, że były wystawiane weksle poręczone przez pozwanych, ale dla zabezpieczenia wierzytelności z innych umów. Wbrew treści porozumienia do indosu weksla (§ 1 pkt. 3) dwa weksle, stanowiące podstawę wydania nakazów zapłaty w sprawach VII GNc 510/12 i VII GNC 323/13 Sądu Okręgowego w Białymstoku nie zostały poręczone przez pozwanych i A. P. (1). Także ustanowienie hipoteki nie było zabezpieczeniem wierzytelności wekslowej. Kwestii tej Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, odmawiając wiary twierdzeniom pozwanych i nie dostrzegając sprzeczności między powołanymi dokumentami. Oddalił wnioski dowodowe zmierzające do wyjaśnienia powyższych okoliczności.

Trzeba przyznać rację pozwanemu Ł. S. (1), że Sąd Okręgowy oceniając zakres poręczenia pozwanych, przyjął za okoliczność bez znaczenia, że pozwani nie podpisywali aneksów do umowy, a nawet że o nich nie wiedzieli- nie byli bowiem stroną umowy faktoringu. Poręczenie osobiste powodów zabezpieczało wykonanie umowy zawartej na okres od 18 lutego 2008 roku do 30 stycznia 2009 roku. Zważyć należy, że prawo wekslowe nie zawiera szczegółowych przepisów, dotyczących odpowiedzialności poręczyciela wekslowego. Odpowiedzialność poręczyciela opiera się tylko formalnie na zobowiązaniu dłużnika głównego. Natomiast z ogólnych zasad prawa wekslowego wynika, że zakres poręczenia nie może być rozszerzony bez zgody poręczyciela (vide Adam Szpunar Komentarz do prawa wekslowego (art. 32) Wyd. Prawnicze W-wa 1994 str. 93). Śladu takiej zgody nie ma w aktach, a pozwani wprost twierdzą, że nigdy jej nie udzielali, ani w żaden sposób nie wyrazili woli wydłużenia okresu udzielenia poręczenia. Pogłębionych ustaleń i oceny wymaga kwestia wiedzy pozwanych na temat treści aneksów i ich akceptacji. Warunek ten Sąd Okręgowy zbagatelizował, odsyłając pozwanych z ich roszczeniami regresowymi do A. P. (1). Kwestia ta rzutuje w sposób zasadniczy na zakres odpowiedzialności pozwanych. S. zadłużenia Spółki (...) wobec Spółki (...) na 30 stycznia 2009 roku nie znamy. Tym samym Sąd Apelacyjny podzielił zarzuty apelacji Ł. S. (1) obejmujące tę materię i naruszenie art. 233 §1 k.p.c. oraz art. 10 prawa wekslowego.

W świetle powołanych wyżej argumentów za przejaw naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. zarzucany w obu apelacjach należało uznać zaniechanie ustalenia warunków sprzedaży wierzytelności wekslowej, w tym ceny sprzedaży, warunków płatności i zapłaty ceny. Są to okoliczności istotne dla oceny rzeczywistych motywów indosowania weksla i wpływające na potwierdzenie lub zaprzeczenia zarzucanego powodowi działania na szkodę pozwanych. W załączonej do odpowiedzi na zarzuty umowie z dnia 10 października 2013 roku, stanowiącej porozumienie do indosu weksla, strony odwołały się do załącznika numer 1, określającego cenę nabycia wierzytelności wekslowej indosowanej oraz warunki płatności. Załącznik ten nie został złożony, mimo żądania pozwanego M. S. w piśmie procesowym z dnia 23 kwietnia 2015 roku k- 733 v akt (zwróconym), ponowionego w piśmie z dnia 16 lipca 2015 roku. Sąd do tego wniosku nie odniósł się i uchylił pytania do powoda dotyczące tej kwestii.

Za chybione należało uznać zarzuty zawarte w apelacjach pozwanych dotyczące limitu odpowiedzialności wystawcy weksla. Bezzasadność tych zarzutów wynika wprost w treści umowy faktoringu. Wskazywana kwota 3.000.000 złotych stanowiła limit faktoringowy określony w skali miesiąca. Nie ma to żadnego przełożenia na granice odpowiedzialności pozwanych .

Ostatecznie Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ nie przeprowadził postępowania dowodowego w zakresie niezbędnym do prawidłowego ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, przedwcześnie uznał, że pozwani nie wykazali zasadności podnoszonych zarzutów. Stwierdzone braki postępowania dowodowego nie mogą być uzupełnione w postępowaniu apelacyjnym ze względu na skalę pominiętych wniosków dowodowych, która sprawia, że poczynione ustalenia byłyby nowymi ustaleniami faktycznymi, przez co nadawałyby wyrokowi sądu odwoławczego charakter orzeczenia pierwszoinstancyjnego.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji w pierwszej kolejności przeprowadzi wnioskowane dowody z osobowych źródeł dowodowych, wyjaśni okoliczności nabycia wierzytelności wekslowej indosowanej oraz warunki płatności, oceni znaczenie porozumienia do indosu weksla i umowy przeniesienia wierzytelności hipotecznych i ustali zakres możliwych do zgłoszenia przez pozwanych zarzutów, oceni kwestię zakresu poręczenia, udzielonego przez pozwanych, wyjaśni przyczyny odmowy podpisania porozumienia, w kontekście zarzutów nielojalności wobec Spółki (...) i braku elementarnej staranności w prowadzeniu własnych interesów. Dopiero po tym, w zależności od wyników postępowania, wyjaśni sposób zarachowania wpłaty kwoty 4.200.000 złotych i zdecyduje czy wystarczający będzie wgląd w księgi (...) Spółki (...) czy też zajdzie konieczność dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Wtedy będzie możliwe dokonanie pełnej oceny relacji prawnych istniejących między stronami i dokonanie oceny zasadności powództwa.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, pozostawiając Sądowi Okręgowemu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.